ΗΘΙΚΟΠΟΛΙΤΙΚΟΝ ΑΝΘΟΛΟΓΗΜΑ

ΥΠΟ

ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΥ ΣΤΡΟΥΖΑ

διδασκάλου.

ΕΝ ΖΑΚΥΝΘΩ,

ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΝ Ο ΖΑΚΥΝΘΟΣ,

ΜΕΝΤΖΙΚΩΦ Δ. ΒΟΥΛΤΣΟΥ.

(Ὁδὸς Ἁγίου Νικολάου τῶν Γερόντων.)

1877

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΞΟΥΡΙΟΥ

ΓΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ
... ΛΗΞΟΥΡΙΟΥ
ΣΥΛΛΟΓΗ ... ΠΑΤΡΙΚΙΟΥ

ΗΘΙΚΟΠΟΛΙΤΙΚΟΝ ΑΝΘΟΛΟΓΙΜΑ.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ.

Η αὐτονομία εἶναι ἡ κορωνὶς πασῶν τῶν ἄλλων ἐλευθεριῶν, εἶναι τὸ πρώτιστον καὶ ἱερώτερον δικαίωμα τῶν ἐθνῶν, καὶ ἡ καταδυναστεία ἔθνους τινὸς εἶναι ἡ μεγαλητέρα ἀδικία καὶ τὸ μεγαλήτερον ἔγκλημα. Ἡ ἐλευθερία τῶν ἐθνῶν ἀποκτᾶται καὶ διατηρεῖται διὰ τῶν ὅπλων καὶ διὰ τῆς πολιτικῆς ἀρετῆς. Ἡ ἀρετὴ λοιπὸν σώζει τὰ ἔθνη καὶ τὰ ἀναγενᾷ ἐὰν ὑποδουλωθῶσι διότι ἐμπνέει εἰς αὐτὰ τὴν πολεμικὴν ἐκείνην ἀνδρείαν καὶ τὸν πατριωτικὸν ἐκεῖνον ἡρωϊσμὸν ὅστις ἐχαρακτήρισε τὴν ἑλληνικὴν ἐθνεγερσίαν.

Ἡ ἠθικὴ ἐλευθερία εἶναι στοιχεῖον ἀναγκαῖον καὶ ἀναπόσπατον τῆς οὐσίας μας, ὅρος ἀπαραίτητος τῆς ὑπάρξεώς μας. Δι' αὐτῆς εἴμεθα ἄνθρωποι, πρόσωπα ἄτομα, ὄντα ἐλεύθερα, ὄντα ἀνεξάρτητα καὶ οὐχὶ ἁπλαῖ μηχαναὶ καὶ ἑτεροκίνητοι, τυφλὰ ὄργανα τῆς παγκοσμίου κινήσεως· δι' αὐτῆς καὶ τὸ φῶς τοῦ λόγου γίνεται ὠφέλιμον, καὶ πᾶσαι αἱ νοητικαὶ δυνάμεις λαμβάνουσιν ἐπωφελῆ διεύθυνσιν καὶ ἐφαρμογήν· δι' αὐτῆς τέλος πάντων, ὁ ἄνθρωπος ἔχει ἀξιοπρέπειαν

ΓΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΞΟΥΡΙΟΥ

διότι ὑψοῦται καὶ ἀναγορεύεται τρόπον τινὰ βασιλεὺς
τῆς οἰκουμένης, γίνεται συνεργάτης καὶ συνεκτελεστὴς
τῶν θείων βουλῶν.

Διότι ἡ ἠθικὴ ἐλευθερία ἐδόθη πρός τι τέλος. Ὁ
ἄνθρωπος εἶναι ἐλεύθερος διὰ νὰ κάμη πράγματα
τινά, τὰ ὁποῖα εἶναι ἀναγκαῖα διὰ τὴν συντήρησιν
καὶ ἀνάπτυξιν καὶ πρόοδον καὶ βελτίωσίν του, διὰ
τοῦτο εἶναι ὑπεύθυνος ἐὰν τὰ παραλείπῃ. Ὁ ἄνθρω-
πος μὲ ἄλλους λόγους ἔχει χρέη, ἔχει καθῆκοντα
ἀλλὰ πρέπει νὰ κάμνῃ, καὶ ἄλλα νὰ μὴν κάμνη ἐὰν
ἐὰν θέλῃ νὰ ζῇ συμφώνως πρὸς τὴν φύσιν, ἢ. διὰ
νὰ εἰπῶ καλήτερα συμφώνως πρὸς τὴν βούλησιν τοῦ
ὑψίστου.

Πατρὶς ἐλευθέρα, ἔνδοξος, αὐτόνομος, ἀνεξάρτητος
καὶ εὐκλεής, πατρώα ἱερὰ γῆ, ἐξαγιασθεῖσα διὰ τῶν
αἱμάτων τῶν ἐθνομαρτύρων τοῦ ἱεροῦ ἀγῶνος, εἶνε τὸ
ἔργον τῶν ἡρώων ἐκείνων, ὅπερ κατέλιπον ἡμῖν ὡς
ἱερὰν παρακαταθήκην· ἰδοῦ τὸ φῶς ἡ ἀποστολὴ τὸ
κέντρον, ἡ ἐθνικὴ εἱμαρμένη, ὁ προορισμὸς τῆς πολι-
τικῆς ἡμῶν ζωῆς καὶ ὑπάρξεως.

Ἡ ἐθνικὴ ἐλευθερία καὶ ἀνεξαρτησία, ἧς σήμερον
ἀπολαύομεν, ἔχει ἀνάγκην ἐγγυήσεων, καὶ αἱ ἐγγυή-
σεις αὗται εὑρίσκονται εἰς τὸ σύνταγμα, ὅπερ δια-
λαλεῖ διακηρύττει ἐξησφαλίζει καὶ προστατεύει τὰ
δικαιώματα τοῦ πολίτου· διότι ἐθνικὴ ἐλευθερία ἄνευ
πολιτικῆς ἐλευθερίας εἶναι ματαία εἶναι εἶναι ἄσκοπος
εἶναι τυραννία εἶναι δεσποτισμός. Καθόσον εἶναι φι-
λελεύθερα τὰ συντάγματα, κατὰ τοσοῦτον εἶνε διαρ-
κῆ καὶ μόνιμα διότι αἱ περιωρισμέναι ἐλευθερίαι ἀείπο-
τε ἐπεδιώξαν τὰς ἐπαναστάσεις· σήμερον ἡ πολιτεία
ἐξυπηρετεῖ τὰς ἀνάγκας τοῦ ἀτόμου ὅσον τὸ ἄτομον
εἶνε ἐλεύθερον, καὶ ἰσχυρόν, τοσοῦτον κραταιὰ καὶ
μεγάλη εἶνε ἡ Πολιτεία· ὅπως ἐν Ἀγγλία ὅπου ὁ
πολίτης ἔχει εὐρὺ στάδιον ἐλευθέρας ἐνεργείας, καὶ
ὁ πολίτης Ἄγγλος εἶναι ὁ μᾶλλον ἐλεύθερος πολίτης

τοῦ πεπολιτισμένου καὶ πεφωτισμένου κόσμου.

Γνώρισμα ἀκριβοῦς καὶ δικαίας συνταγματικῆς διοι-
κήσεως τῆς πολιτείας εἶναι ἡ πλήρης, τελεία, καὶ δη-
μοκρατικὴ ἰσότης περὶ τὴν ἐφαρμογὴν τῶν νόμων,
καὶ τὴν ἀπονομὴν τῆς δικαιοσύνης· ἡ ἀνθηρὰ οἰκο-
νομικὴ κατάστασις ἡ ἐξασφάλισις τῆς δημοσίου τά-
ξεως, ἤτοι τῆς ἐλευθερίας, τῆς τιμῆς, τῆς ζωῆς, τῆς
περιουσίας τοῦ πολίτου· μέσα συγκοινωνίας, ὅπως
παραγωγικότερον, καὶ ταχύτερον, ὁ πολίτης ἀνταλάσ-
σῃ τὰ προϊόντα τοῦ νοὸς τῆς τέχνης τῆς βιομηχα-
νίας του, τῆς γῆς. Ἡ συνταγματικὴ πολιτεία ζῇ,
ἀκμάζει ἀναπτύσσεται κρατύνεται βελτιοῦται γίνε-
ται ἰσχυρὰ καὶ παντοδύναμος, ὅταν ὁ πολίτης ἔχῃ
τὸ θάρρος καὶ τὴν συναίσθησιν τῶν δικαιωμάτων
του· ὁ συνταγματικὸς πολίτης ἔχει δικαίωμα καὶ κα-
θῆκον νὰ ἐρευνᾷ τὰς πράξεις τῆς ἐξουσίας, αἵτινες
ὅταν ὦσιν ἐθνικαὶ καὶ δίκαιαι ἀπόρροια ἁγνοῦ πα-
τριωτισμοῦ, τείνουσαι πρὸς τὸ μεγαλεῖον καὶ τὴν
δόξαν τῆς Πατρίδος ὀφείλει κατὰ καθῆκον νὰ σέβη-
ται καὶ ἀγαπᾷ τὴν ἐξουσίαν ἐκείνην. Παράνομος καὶ
ἔκνομος δύναται νὰ καταστῇ μία ἐξουσία ὁσάκις οἱ
ἱδρῶτες τοῦ λαοῦ σπαταλῶνται ἀσώτως ἐνῷ οἱ φόροι
εἰσὶ προωρισμένοι, διὰ τὴν θεραπείαν γενικῶν ἀναγ-
κῶν· ὅταν ὅμως ὁ πολίτης στερῆται τοῦ πολιτικοῦ
ἐκείνου θάρρους, μὲ τὸ ὁποῖον τὸν ὁπλίζει ὁ συνταγ-
ματικὸς ἡμῶν χάρτης, ὅταν ὁ πολίτης εἶνε δειλός,
ὅταν ἔρπῃ γονυπετῶν πρὸ τῶν ποδῶν πάσης κυβερνή-
σεως καὶ φιλῇ τὰ κράσπεδα πάσης ἐξουσίας ἀνεξετάστως
καὶ ἀνεξαρτήτως ἂν ἦναι καλὴ ἢ κακὴ ἡ κυβέρνησις ἂν ἡ
τιμή του, ἡ ἐλευθερία του, ἡ ἐδιοκτησία του, εἶναι προς-
βληματική, καὶ ὅμως ὁ πολίτης ἐκεῖνος σιγᾷ πισ-
τεύων ὅτι ἡ πατρὶς προοδεύει καὶ ἀναπτύσσεται, ὁ
πολίτης ἐκεῖνος δὲν ἔχει καρδίαν, εἶναι ἀνάξιος νὰ
ἦναι πολίτης Ἕλλην, εἶναι προδότης τῆς τῆς πατρί-
δος εἶναι ἴσοδας τοῦ ἑλληνισμοῦ διότι ἡ τοιαύτη δει-

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΞΟΥΡΙΟΥ

λία εἶναι ἐθνικὴ προδοσία· διὰ τί ἡ ἐλευθερία εἶναι ἐθνική, προγονικὴ κληρονομία εἰς τὸν Ἕλληνα. Ἐὰν τὸ σύνταγμα ἡμῶν εἰλικρινῶς ἐφαρμόζεται δὲν εἶμεθα τὸ ἔθνος τὸ τῶν μεγίστων καὶ εὐρυτάτων πολιτικῶν ἐλευθεριῶν ἀπολαῦον;

Τὸ σύνταγμα ἡμῶν δὲν εἶναι δημοκρατικώτερον τῶν συνταγμάτων πασῶν τῶν δημοκρατιῶν, Τί ἄλλο δύναται νὰ ἐπιθυμήσῃ καὶ ὁ φιλογερώτατος τῶν δημοκρατικῶν εἰμὴ τὴν εἰλικρινῆ ἐφαρμογὴν τοῦ Συντάγματος; Καθ' ἡμᾶς τὸ σύνταγμα ν'ἡμῶν ἔχει τοῦτο τὸ καλὸν ὅτι τοὺς δημοκρατικοὺς μεταβάλλει εἰς συνταγματικούς.

Ἡ ἀκριβὴς ἐφαρμογὴ τοῦ συντάγματος εἶνε τὸ ἰσχυρότερον τῶν στηριγμάτων τῆς δυναστείας τοῦ Γεωργίου· οἱ τὰ ἐναντία λέγοντες εἶναι ἐχθροὶ τῆς βασιλείας καὶ ἀνήκουσιν εἰς τὸν θίασον τῶν ψευδαφοσιωμένων ἀνθρώπων, οἵτινες χάριν τοῦ ἰδίου συμφέροντος πωλοῦσι καὶ ἔθνος καὶ βασιλείαν.

Κυρίως ψευδοβασιλικοί· ἂς τελειώσῃ πλέον ἡ κωμῳδία, σᾶς ἐννοήσαμεν, σᾶς ἐξετιμήσαμεν κατ' ἀξίαν, ἐξιχνεύσαμεν τὰς πολλὰς καὶ παντοίας ραδιουργίας δι' ὧν προέβητε μέχρις ὑποκινήσεως ἐμφυλίου πολέμου. Τὰ πάντα εἶνε ἤδη τοῖς πᾶσι ἀποκεκηλημμένα καὶ ἐπὶ ματαίῳ κρύπτεσθε ἢ ὑποκρίνεσθε· Ἄφετε ἥσυχον τὴν πολυπαθῆ Ἑλλάδα μὴ ἀναμιγνύετε ἑκάστοτε εἰς τὸ μέσον τὸ ἱερὸν πρόσωπον τῆς Αὐτοῦ Μεγαλειότητος. Πρεσβεύω μετ' ἀκραδάντου πεποιθήσεως, ὅτι ἐν τῇ πιστῇ ἐφαρμογῇ τῶν συνταγματικῶν θεσμῶν ἔγκειται οὐ μόνον ἡ ἀπαλλαγὴ τοῦ τόπου ἀπὸ τῆς σημερινῆς καχεξίας, ἀλλὰ καὶ ἡ πολιτικὴ τοῦ ἔθνους ἀνατροφή, ἡ βελτίωσις τῶν κακῶς ἐχόντων, ἡ πρόοδος. Φρονῶ δὲ ὅτι αἱ εἰς τὴν ἐφαρμογὴν ταύτην δυσκολίαι δὲν εἶνε ἀνυπέρβλητοι διότι τὸ συνταγματικῶς πολιτεύεσθαι εἶνε ἡ ἀρίστη πολιτική.

Διὰ τοῦ συνταγματικοῦ πολιτεύματος δύναται καὶ

αὐτὸς ὁ χοιροβοσκὸς καὶ αὐτὸς ὁ Ὀρεσίβιος καὶ αὐτοῦ τοῦ βαναύσου ὁ υἱὸς ὅταν ἔχῃ ἀρετὴν καὶ ἱκανότητα, νὰ γίνωσιν ἄριστοι καὶ ἄρχοντες. Ἐντεῦθεν ἡ διαδοχὴ καὶ ἡ κληρονομία πατραγαθιῶν καὶ δικαιωμάτων οἰκογενοίας πρὸς οὐδὲν λογίζεται· ὥστε τὸ συνταγματικὸν Πολίτευμα θέλει ἀνδραγαθίας καὶ οὐχὶ πατραγαθίας αἵτινες ἀνάγονται εἰς μοναρχικὰ πολιτεύματα, ἡ ἀρετὴ καὶ ἡ ἱκανότης εἶνε ἡ τροφὴ καὶ ἡ ζωὴ τοῦ συνταγματικοῦ πολιτεύματος· καὶ εὐλόγως εἷς τῶν ἑπτὰ σοφῶν τὸ πάλαι ὁ Πιττακὸς ἔλεγεν ὅτι πόλις ἄριστα πράττει ἧ τοῖς πονηροῖς οὐκ ἔξεστιν ἄρχειν.

Διὰ τῶν ἐκλογῶν τῶν ἀντιπροσώπων μας ἀνοίγονται αἱ πύλαι τοῦ ἑλληνικοῦ κοινοβουλίου ἐκεῖ λοιπὸν εἶναι ὁ βωμὸς τῆς πατρίδος, ἐκεῖ ἂς παύσῃ ἡ ἰδιοτέλεια, ὁ ἐγωϊσμὸς τὸ ἀτομικὸν συμφέρον, καὶ ἂς ἀναλάμψῃ ὁ πατριωτισμὸς ἡ πολιτικὴ ἀρετή· διότι ὅπου βασιλεύουσι τὰ πολιτικὰ ἤθη, ἐκεῖ, δὲν ἔχουν ζωήν, αἱ παράνομοι καὶ τυραννικαὶ κυβερνήσεις, διότι διὰ τῆς πολιτικῆς ἀνατροφῆς, καὶ τῆς ἠθικῆς πολιτικῆς, αἱ ψυχαὶ ἀποκτῶσι γῆνναῖα φρονήματα, ὅταν ἕκαστον ἄτομον, ἕκαστος πολίτης, φλέγεται ἀπὸ τὸν ἔρωτα τοῦ γενικοῦ καλοῦ, τοῦ κοινοῦ συμφέροντος. Ἰδοὺ ὁ πατριωτισμός, ἀπέναντι τοῦ ὁποίου ὡς ἐπὶ σκοπέλου καὶ ἀποτόμου βράχου συντρίβεται καὶ ναυαγεῖ ἡ ἀσέβεια πρὸς τοὺς νόμους σώζεται δὲ καὶ θριαμβεύει ἡ ἐφαρμογὴ αὐτῶν, ἡ ἐξασφάλισις δὲ καὶ ἡ κάρπωσις τῶν συνταγματικῶν ἐλευθεριῶν μας!

Ὁ νοήμων καὶ φιλόνομος ἑλληνικὸς λαὸς θὰ προοδεύσῃ ἐὰν μόνον οἱ κυβερνῶντες παρέχωσιν αὐτῷ ἀσφάλειαν δικαιοσύνην καὶ μέσα εὐκόλου συγκοινωνίας.

Ἔνιοι φιλελεύθεροι καὶ δημοκρᾶται δὲν θέλουν οὐδὲν νὰ ἀναπλάσουν, οὐδεμίαν ἐλευθερίαν εἰς τὴν κοινωνίαν νὰ δώσουν· τὴν δ' ἐλευθερίαν καὶ τὴν δημοκρατίαν προτάττουσι μόνον, ὅπως πλανῶσι τὰ πλήθη καὶ ἐκφαβίζουν τὴν βασιλείαν ἵνα παρέχει αὐτοῖς τὰ σκῆπτρα

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΞΟΥΡΙΟΥ

τῆς ἐξουσίας τὸ μόνον ἴνδαλμα καὶ μόνον πόθον καὶ σκοπὸν τῆς πολιτείας των.

Οἱ ἐχθροὶ τῆς βασιλείας ὅταν δὲν εὑρίσκωνται ἐν τῇ ἐξουσίᾳ εἶναι λίαν γνωστοὶ καὶ δὲν εἶνε νομίζομεν ἀνάγκη νὰ τοὺς ὀνομάσωμεν. Οὗτοι οἵτινες ὡς σύμβουλοι τῆς Αὐτοῦ Μεγαλειότητος συμβουλεύουσιν αὐτῷ ἐν καλῇ τῇ πίστει τὴν κύρωσιν ἀνόμων εἰσπράξεων ἢ καί τι χεῖρον καὶ καταπιέζουσι τὸ ἔθνος διὰ τῆς βασιλικῆς ὑπογραφῆς οὗτοι λέγω ἐξερχόμενοι τῆς ἐξουσίας, λέγουσι τὰ ἐφ' ἁμάξης κατὰ τῆς βασιλείας, ὧν καὶ ἡ ἀκρόασις γεννᾷ παρὰ πάντη καλῶς ἀνατεθραμμένῳ ἀγανάκτησιν καὶ περιφρόνησιν πρὸς τοὺς λέγοντας.

Τὸ νὰ εἰσέρχεταί τις ἐν τῷ πολιτικῷ σταδίῳ δὲν εἶναι φιλοδοξία εἶναι καθῆκον ἑκάστου διοτι ἐν τῇ συνταγματικῇ πολιτείᾳ ὅστις δήποτε πολίτης τῆς τοιαύτης πολιτικῆς κοινωνίας, εἶναι ὑπεύθυνος τῆς πολ. ὑπάρξεως τῶν πολιτικῶν αὐτοῦ δικαιωμάτων καὶ ἐλευθεριῶν. Ὁρμώμενος ὅθεν κἀγὼ καὶ ἐνθουσιασμένος ὢν ἀείποτε ὑπὸ φιλελευθέρου αἰσθήματος καὶ ὑπὸ πατριωτισμοῦ, ἄλλοτε δὲ ὡς καὶ ἐπὶ προστάτιδος τῆς Ἀγγλίας τῶν Ἰονίων νήσων ἐξελθὼν ἐν τῷ σταδίῳ τοῦ ἐκλογικοῦ ἀγῶνος ὡς ὑποψήφιος βουλευτὴς, ἐκφράσας τότε καὶ νῦν φιλελευθέρως τὰ αἰσθήματά μου, τὰς ἀρχὰς τὰς ὁποίας πρεσβεύω, καὶ τὴν σημαίαν τῆς ἀμεροληψίας εἰς ἣν ἀνήκω· μὲ τὰς αὐτὰς ἰδέας καὶ ἀρχὰς Θεοῦ εὐδοκοῦντος καὶ χρόνου ἐπιτρέποντος, θέλω ἐξέλθῃ καὶ ἄλλοτε ἵνα συμπράξω εἰλικρινῶς καὶ ἐγκαρδίως μ' οἱονδήποτε ἄτομον, καὶ μ' οἱονδήποτε κόμμα, διανοούμενος νὰ ἐκφράσω μέτρα ἐπωφελῆ καὶ ἐφικτὰ πρὸς ἀνακούφισιν καὶ βελτίωσιν λαοῦ, τοῦ ὁποίου εὐσηνειδήτως καὶ αὐταπαρνήτως θέλω ὑποστηρίξει τὰ ἱερὰ δικαιώματά του, καὶ τοῦ ὁποίου ἀείποτε μὴν ἐπιθυμήσης ἄλλο τι, ἢ τὴν βελτίωσιν τῆς καταστάσεως τοῦ πτωχοῦ λαοῦ, καὶ τὴν ἀναλλοίωτον διατήρησιν τῆς ἀξιοπρεπείας αὐτοῦ, ἀπέναντι τῶν δυνάμεων τῆς γῆς καὶ τοῦ ἀπ' αἰῶνος καταδυναστεύοντος

ἡμᾶς στοιχείου. Ὅθεν ὅστις θέλει νὰ πληροφορηθῇ περὶ τῶν ὑπ' ἐμοῦ ἐκφραζομένων, ἂς ἀναγνώσῃ τὴν μετάφρασιν τῆς ἱστορίας τοῦ Γάλλου Γρασσὲτ, ὁ ὁποῖος διῆλθε τὰς Ἰονίους νήσους τὸ ὄγδοον ἔτος τῆς Γαλλικῆς Δημοκρατίας. Ἡ ἱστορία αὕτη ἀλγεινῶς μᾶς μνημονεύει τὰς δυστυχίας μας καὶ μνημονεύει ἐπίσης ὅτι αὐταὶ ἐπήγασαν ἐκ τῶν κωλυόντων τὴν πρόοδον τῶν φώτων, τῶν πολιτικῶν δικαιωμάτων μας καὶ τὴν βελτίωσιν τοῦ πτωχοῦ λαοῦ, ὥστε οἱ τότε διοικηταὶ παρήγαγον καὶ διετήρουν τὰς πλέον ἐγκληματικὰς καταχρήσεις εἰς εἶδος πιέσεως ἀγνώστου καὶ εἰς τοὺς λαοὺς τοὺς πλέον βαρβάρους.

Ἀλλὰ ἡ πρόοδος τοῦ αἰῶνος τούτου, ἔφερε τὴν πρόοδον τῶν ἐθνῶν· ἡ πρόοδος τοῦ αἰῶνος ἀνέπτυξε τὴν ἀνθρωπότητα· πολλὰ ἄγρια ἔθνη ἐξημέρωσε· πολλοὺς λαοὺς ἐξανδραποδιζομένους ἠλευθέρωσε, καὶ μέλη τῆς ἀνθρωπότητος ἀνέδειξεν. Ἀλλ' ἡμεῖς ; ἡμεῖς οἱ ἀπόγονοι τῶν ἐνδόξων ἐκείνων τῆς ἀρχαιότητος ἀνδρῶν, φεῦ ! δεικνύομεν ἐξαίρεσιν τὴν σήμερον: καὶ ἰδοὺ ἀποβαλλόντες πᾶν εὐγενὲς καὶ ὑψηλὸν αἴσθημα, εἰς τὸν φθόνον καὶ ἐκ τῶν ποταπῶν καὶ πολιτικῶν παθῶν ἐξαπτόμενοι, καὶ πᾶσαν πρὸς τὰ καλὰ ἔφεσιν περιφρονοῦντες, κινδυνεύομεν ἐν τῇ ὀπισθοδρομήσει μας νὰ ἐξανδραποδίσωμεν αὐτοὶ ἑαυτούς.

Ἀλλ' εἶναι καιρὸς ὦ συναδελφοί μου νὰ σώσωμεν τὴν πατρίδα, νὰ σώσωμεν ἑαυτούς. Ἀνακύψατε ἄνθρωποι καὶ μὴ θέλετε νὰ πλανᾶσθε, μὴ θέλετε νὰ γίνεσθε αὐτόχειρες, διότι ὁ χείμαρος τῶν κακῶν πλησιάζει νὰ μᾶς παρασύρῃ· ἀλλ' ἐὰν ἀνδρισθῶμεν, ἐὰν θωρακισθῶμεν δεόντως, θέλομεν ἀντιπαλαίσει καὶ θέλομεν διαφύγει τὸν κίνδυνον. Μὴ ἀναπαυόμεθα λοιπὸν ἐπὶ μαλακῶν ἀνακλύντρων, οὐδὲ εἰς ὄνειρα τὰς ἡμῶν ἐλπίδας στηρίζομεν, ἀλλ' εἰς τὴν ἀρετὴν, εἰς τὴν ἠθικὴν πολιτικὴν καὶ εἰς τὴν φρόνησίν μας. Ἀλλὰ τίς διασώσει τὴν πατρίδα ἐκ τῆς φρικώδους καταστάσεώς της; δύναταί τις

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΞΟΥΡΙΟΥ

εὐλόγως νὰ εἴπῃ ἐγὼ εἰς τὴν ἐρώτησιν ταύτην ἀπαντῶ ἁπλούστατα· ἡ ὁμόθυμος ἡμῶν φιλοπατρία, ἡ πρὸς τὴν μητέρα ἀνθ' ὧν δαψιλῶς μᾶς εὐηργέτησε στοργή. Λέγω ὁμόθυμος, διότι οὐδεὶς πρέπει καλόν τι παρ' ἄλλου ἐπινοηθὲν νὰ καταστρέφῃ, οὐδεὶς τὰς κοινωφελεῖς τυχὸν πράξεις ἀντιπάλου του τινὸς νὰ ψέγῃ φανατικῶς καὶ ὡς ἀλυσιτελεῖς νὰ παριστάνῃ· ἀλλ' ἂς ἀνοιχθῇ στάδιον ἁμίλλης, στάδιον εὐγενοῦς φιλοτιμίας, ἐν ᾧ ἕκαστος τῶν πολιτευομένων μας νὰ ἁμιλλᾶται πῶς νὰ ὑπερβῇ τὸν ἀντίπαλόν του κατὰ τὴν ἐξυπηρέτησιν τῶν ἐθνικῶν συμφερόντων, κατὰ τὴν ἀνύψωσιν τῆς πατρίδος! Τότε καὶ μόνον τότε δύναται ἡ πατρὶς νὰ ὀρθοποδήσῃ καὶ βαθμηδὸν καὶ κατ' ὀλίγον νὰ ἀνακύψῃ καὶ βελτιωθῇ· τότε οἱ μὲν ἄρχοντες θέλουν συνηθίσει νὰ σέβωνται καὶ νὰ ὑπείκουν τοῖς νόμοις, οἱ δ' ἀρχόμενοι τοῖς ἄρχουσιν.

Ἂν λοιπὸν ἐπιθυμῶμεν τὸ μεγαλεῖον τῆς πατρίδος, ἐπιθυμῶμεν τὴν δόξαν καὶ εὔκλειαν αὐτῆς, ἐγκαταλείψωμεν τὰς μικροφιλοτιμίας τὰ ποταπὰ καὶ πολιτικὰ πάθη, ἁμιλλώμεθα ἅμιλλαν εὐγενῆ καὶ γενναίαν, καὶ ἀγωνιζόμεθα φιλοτίμως τὸν ἀγῶνα τὸν καλόν, τὸν ἀγῶνα τὸν ἔνδοξον, τὸν ἐμπρέποντα εἰς γενναίους ἄνδρας καὶ εὐγενεῖς καρδίας.

Ὁ φιλόσοφος, ὁ νομικός, ὁ δικαστής, ὁ Ἰατρός, ὁ Ἱερεύς, ἔχει ἀνάγκην ἱματισμοῦ καὶ τροφῆς· καὶ ὁ γεωπόνος λοιπόν, καὶ οἱ ἐν τοῖς ἐργοστασίοις μοχθοῦντες συνεργάζονται καὶ συγκοπιῶσιν ἐκείνοις, οἵτινες ἐπιδιώκουσι τὰ ὕψιστα καὶ ἱερώτατα τῆς ἀνθρωπότητος ἀγαθά. Πᾶν εἶδος ἐργασίας εἶναι οὐσιῶδες καὶ ὠφέλιμον, οὐδὲν δὲ ἐπουσιῶδες ἢ περιφρονήσεως ἄξιον· οὐδέποτε θὰ ἀρθῶσιν αἱ ἀνωμαλίαι τῆς ἡμετέρας κοινωνίας, οὐδέποτε θὰ ἀποδειχθῇ τέλειος ὁ κοινωνικὸς ἡμῶν καταρτισμός, καὶ αἱ κατώτεραι τάξεις, μεθ' ὅλον τὸ εὐτελὲς τοῦ γένους καὶ τῆς θέσεως αὐτῶν, μὴ συνηθῶσι νὰ μετέλθωσιν ὅτι φύσει μὲν προαιροῦνται; διὰ τῆς ἰδίας δ'

αὐτῶν εὐφυΐας δύνανται αἰσίως νὰ περιθάλψωσιν. Ἡ ἐπιτυχία τῆς βιομηχανίας προϋποτύθησιν τὴν ὅσον ἔνεστιν εὐρυτέραν διάδοσιν τῆς μεγάλης οἰκονομολογικῆς ἀρχῆς περὶ τοῦ καταμερισμοῦ τῆς ἐργασίας· καθ' ἣν πᾶσα τέχνη, πᾶν ἐπιτήδευμα, πᾶν ἔργον, δέον νὰ ἐκτελῆται ὑπὸ τῶν ἱκανωτάτων. Ἐὰν οἱ εὐφυέστατοι καὶ ἀγχινούστατοι ἠναγκάζοντο νὰ σπαταλῶσι τὸν χρόνον ἐν μικροῖς καὶ εὐτελέσι, θὰ ἐζημιοῦντο οὐ μόνον αὐτοί, ἀλλὰ καὶ σύμπασα ἡ κοινότης, οἱ ἐπιχειροῦντες νὰ μεταρρυθμίσωσι τὴν ἐκπαίδευσιν καὶ τὴν κοινωνίαν, πρώτιστα καὶ μάλιστα πρέπει νὰ ἀπαλλάξωσι τοὺς ἀνθρώπους ἀπὸ τῆς βλαβερᾶς ἐπηρείας καὶ τῶν προλήψεων τῆς γεννήσεως, οὐχὶ διὰ σολοικισμῶν ἰδεῶν, οὐχὶ διὰ τῆς κοινοκτημοσύνης, οὐχὶ διὰ τοῦ ἴσου διαμερισμοῦ τῆς ἰδιοκτησίας, (διότι τότε δὴ θὰ καθίσταντο ἁπαξάπαντες πτωχότεροι καὶ ἐλεεινότεροι·) ἀλλὰ διὰ τῆς ἔμφρονος καὶ τελεσφόρου ἐξοικονομήσεως τῶν πολιτῶν καὶ διανοητικῶν πόρων τοῦ ἔθνους.

Ἡ ἐνίσχυσις τῶν δυνάμεων τοῦ ἔθνους γίνεται διὰ τῆς ὑποστηρίξεως τῆς ἀρετῆς καὶ ἱκανότητος, ὅπου αὗται καὶ ἂν εὑρίσκωνται· ὁ φίλος τοῦ καλοῦ οὐδέποτε ὑπάρχει ἐχθρὸς εἰς τὸν ἀγαθὰ ἐνεργοῦντα καὶ πράττοντα. Ὁ ὑπουργὸς πώποτε μὴ φοβήτω ἀντίπραξιν ἐκ τοῦ ἐναρέτου καὶ ἱκανοῦ ἀνδρὸς ἐν ὑπηρεσίᾳ μάλιστα ὄντος. Ἐπιζήτησις καὶ ὑποστήριξις τῶν οὕτως ἐχόντων ὑπαλλήλων, καὶ ἀπόκρουσις πάντων τῶν ἀντιπραττόντων τῶν πολιτικῶν δικαιωμάτων μας, καὶ τῆς ἐνισχύσεως παντὸς τοῦ Ἑλληνισμοῦ, ἐπιφέρουσι σέβας καὶ κραταίωσιν πάσης ἐξουσίας «διότι πόλις ἄριστα πράττει ἢ τοῖς ἀντιπράττουσι εἰς τὰ συμφέροντα τοῦ ἑλληνικοῦ ἔθνους οὐκ ἔξεστιν ἄρχειν.»

Τὸ κυριώτερον γνώρισμα πάσης εὐνομουμένης κοινωνίας εἶναι ἡ ἐλευθερία τῆς συνειδήσεως, ἐνόσῳ αἱ ἐκ ταύτης πηγάζουσαι ἐνέργειαι δὲν ἀντίκεινται εἰς τοὺς κειμένους νόμους. Ἔνθα ἡ λειτουργία καὶ ἡ ἐξάσκησις τῶν

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΞΟΥΡΙΟΥ

ἀτομικῶν δοξασιῶν κωλύεται ἐκ τῆς ἠθικῆς ἢ βιαίας, ἑκάστης κυβερνήσεως, εἰς ἣν ἀνετέθη ἡ ὑπεράσπισις καὶ προστασία τῶν φυσικῶν τοῦ ἀνθρώπου δικαιωμάτων, ἐκεῖ δύναταί τις νὰ εἴπῃ ὅτι ὁ νόμος καὶ ἡ δικαιοσύνη γίνονται ἕρμαια τοῦ δεσποτισμοῦ καὶ τῆς αὐθαιρεσίας.

Οὐδέποτε ἑκάστη ἐξουσία πρέπει νὰ βιάζῃ τὸν πολίτην νὰ πράττῃ ὅ,τι ὁ νόμος καὶ ἡ ἠθικὴ ἀπαγορεύουσιν· ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει οὐδὲν ὑπολείπεται ἢ ἡ βία καὶ ἡ ἐκδίκησις, ἅτινα εἰσὶ δείγματα διεφθαρμένης καὶ ἐκπεφαυλισμένης κοινωνίας, διότι μόνον διὰ τοῦ ὀρθοῦ λόγου καὶ των καλῶν πράξεων ἀναπτύσσεται καὶ διοικεῖται ὁ τόπος εἰς τὰς πεπολιτισμένας κοινωνίας, οἱ πολιτικοὶ λειτουργοὶ τῶν ὁποίων δύνανται συνεπῶς νὰ ὀνομασθῶσιν ἠθικοὶ καὶ ἐνάρετοι.

Ἡ βάσις ἰδίως παντὸς συνταγματικοῦ πολιτεύματος εἶναι ὁ σεβασμὸς πρὸς τὰ δικαιώματα, τὰ ὁποῖα ἡ φύσις εἰς πάντα ἄνθρωπον ἀνεστάλαξε.

Ἡ ἀρχὴ πάσης ἐλευθέρας πόλεως εἶναι ἡ ἰσονομία, ἥτις δὲν ἐμποδίζει μὲν τὸν πολίτην νὰ φθάσῃ εἰς τὸ ὑψηλότερον σημεῖον τῆς δόξης καὶ τῶν τιμῶν, πλὴν διὰ τῶν ἀρετῶν καὶ τῶν προτερημάτων, καὶ οὐχὶ δι' ἄλλων μέσων ἀντιβαινόντων εἰς τὰς ἀρχὰς τοῦ δικαίου. Διὰ τῆς αὐθαιρεσίας καὶ τῆς αὐτοδικίας οἱ νόμοι δὲν δύνανται νὰ βασιλεύσωσιν. Ὅπως ἡ ἀπονομὴ τῆς δικαιοσύνης εἶναι ἡ αὐτὴ πρὸς ὅλους μὲ τὴν πρώτην τῆς φύσεως ἰσότητα, οὕτω καὶ τὸ σύνταγμα ἔθηκεν ὡς ἀρχὴν καὶ βάσιν, ὅτι ὁ ἄνθρωπος ἐγεννήθη ἐλεύθερος, πάντες δὲ εἶναι ἴσοι κατὰ τὰ δίκαια. Αἱ δύο αὗται ἠθικαὶ πολιτικαὶ καὶ μεγάλαι ἀλήθειαι μ' ὅλον ὅτι καταπολεμοῦνται σήμερον, ἐλπίζομεν νὰ θριαμβεύσωσι! Ποῖον ὅμως ἔσεται τὸ θῦμα τῆς πάλης ταύτης; εἶναι εὔκολον νὰ ἐννοηθῇ! ἐγὼ ὅμως δὲν ἐπιθυμῶ νὰ παρεξηγηθῶ. Τὴν φωνὴν τῆς συνειδήσεως μόνην ἀκούω, δὲν θέλω παύσει συμβουλεύων τὰ βέλτιστα καὶ ὠφέλιμα τῇ πατρίδι. Μετριοπάθεια καὶ μεσότης ἔσεται ἡ γνώμη ἐμοῦ καὶ ὁ ὁ-

δηγός. Θὰ στηλιτεύω τὴν κακίαν εἰς οἱονδήποτε στρατόπεδον καὶ ἂν τύχῃ. Θὰ ἐπαινῶ τὴν ἀρετὴν εἰς οἱανδήποτε φάλαγγα καὶ ἂν εὑρεθῇ, ὅτι τὸ ἔργον ἐμοῦ δὲν εἶνε χαμερπὲς καὶ ἐξευτελεστικὴ κερδοσκοπικὴ ἐπιχείρισις, καὶ ἡ πορεία μου οὐκ ἔστι δουλικὴ ἐξυπηρέτησις οὐδενὸς τῶν γνωστῶν κομμάτων. Ἐγὼ μὲ μέτωπον καθαρὸν καὶ καρδίαν ἁγνήν, ζητῶ τὴν συμπάθειαν τοῦ κοινοῦ πρὸς ὑποστήριξιν τοῦ βαρέως ἀγῶνος τὸν ὁποῖον Θεοῦ εὐδοκοῦντος ἤθελον ποτὲ ἀναλάβει. Λέγω ἐγὼ δὲν κινοῦμαι ὑπὸ πνεύματος ἐγωϊσμοῦ διότι φανατικῶς δὲν ἀνήκω εἰς κανὲν κόμμα. Οἱ πολιτικοὶ κομματάρχαι λοιπὸν θὰ μὲ εὕρωσιν ἐπαινέτην ἢ ψέκτην ἀναλόγως τῶν ἔργων ἢ τῶν ἐνεργειῶν αὐτῶν· ἀλλ' αὐτοὶ ὄντες ἠθικοὶ πολιτικοὶ καὶ ἐνάρετοι, διευθυνταὶ δὲ καὶ ὑποστηρικταὶ τοῦ κόμματός των, ἀνάγκη πᾶσα ὁδηγεῖν καὶ νουθετεῖν αὐτὰ τῇ ἠθικῇ πολιτικῇ, καὶ ἐναρέτῳ πολιτείᾳ τῇ ἐκτελέσει τοῦ νόμου τῇ διανομῇ τῆς δικαιοσύνης τῇ ἐνεργείᾳ καὶ ἐκπληρώσει τῶν ἱερῶν καθηκόντων του· εἰς τρόπον ὥστε, ὅλλα δὲ ταῦτα οἱ ὑπήκοοι ἀφορῶντες οἱ μὲν ἄρχοντες θέλουν συνειθίσει νὰ σέβωνται καὶ νὰ ὑπήκουν τοῖς νόμοις, οἱ δ' ἀρχόμενοι τοῖς ἄρχουσιν.

Συγγραφεύς τις γάλλος περὶ πολλοῦ ποιούμενος ἄλλως τε δὲ καὶ καλῶς νοῶν, τ' ἀληθῆ συμφέρον του τῆς φίλης πατρίδος του, παρέστησε διὰ ζοφερῶν ὡς ἔδει χρωμάτων, τὸ πνεῦμα ὑπὸ τοῦ ὁποίου ἀείποτε ἐμφορεῖτε ὁ κομματισμός.

«Τὸ κομματικὸν πνεῦμα λέγειπου ὁ κ. **Mazade**, οὐ»δέποτε δυνατὸν νὰ ἡσυχάζῃ. Δράττετε πάσης καὶ τῆς »ἐλαχίστης εὐκαιρείας θορύβου καὶ πολεμικῆς ἕνα προ»κύπτῃ ἐν τῷ μέσῳ ἔξω καὶ ἂν κινδυνεύῃ νὰ καταστεῖ »ἐνοχλητικον, Τὸ κομματικὸν πνεῦμα εἰς οἱανδήποτε ἀ»νῆκον ἀπόχρωσιν, ἔχει τι ἰδιαζόντως χαρακτηριστικὸν καὶ ἀναλείοτον. Περὶ πάντων ἀμεριμνεῖ. Δὲν φροντίζει μήτε περὶ τῶν ἀναγκαίων τοῦ τόπου μήτε περὶ τῆς ἀλη»θείας, οὔτε περὶ τῶν νόμων οὔτε περὶ τοῦ κοινοῦ συμ-

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΞΟΥΡΙΟΥ

»φόροντος. μήτε δὲ περὶ τῶν μᾶλλον ἐπιγονσῶν ἀναγ»κῶν. 'Επιδιώκει ἀταράχως τὸκ σκοπόν του, ἀρ.σκόμε»νον εἰς ἀγώνους καὶ ματαίας ἀντεκλήσεις, καὶ εἰς λίαν »εὐκόλους πλὴν ἀδίκους ἐπιθέσεις καὶ ἱκανοποιεῖτε ἀ»φυπνίζων τὰ ὀργίλα πάθη καὶ τὰς διαιρέσεις ἐξ ὧν νο»μίζει ὅτι δύναται νὰ ἐπωφεληθῆ-»

Διὰ τὸν κομματισμὸν δὲν ὑπάρχει ἄλλοτι. ἢ ὅτι κολακεύει τὰ πάθη του καὶ τὰς προλήψεις του καὶ ὅλη αὐτοῦ ἡ τέχνη ἔγκειτε εἰς τὸ νὰ παριστᾶ ἀεενάως ὡς ἀμφίβολον, ὅτι δὲν ἠδυνήθη νὰ ἐμποδίσῃ νὰ κατηγορῇ δὲ καὶ νὰ διασύρῃ πᾶσαν συνδιαλλαγὴν, ἥτις ἐπὶ τέλους ἐστὶν ἡ ἐσχάτη ἐγγύησις τῆς δημοσίας εἰρήνης,

Τοιαύτη ἐν συντόμῳ ἡ ἀποτρόπαιος καὶ εἰδεχθεὶς εἰκὸν τοῦ κομματικοῦ πνεύματος, ὥστε ἀπειλεῖ νὰ καταστρέψῃ τὰ τιλμαφέστερα συμφέροντα τῆς πατρίδος μας δὲν εἶναι ἆρά γε εὐκταῖον ἵνα ἀπαξάπαντες συνεργαζόμενοι, κατὰ τὴν κρίσιμον καὶ ἐξαιρετικὴν ταύτην ἐποχὴν καθ' ἣν πρέπει νὰ σιγάσωσι, πρὸς στιγμὴν τοὐλάχιστον τὰ προσωπικὰ καὶ κομματικὰ πάθη, ἐνεργήσωμεν ἀπὸ κοινοῦ ὅπως πρυλάβωμεν εἰ δυνατὸν ἀκόμη, τὰς ὀλεθρίας καὶ ἀνιάτους συνεπίας τῆς ἐπικιμένης συμφορᾶς;

'Ο δημοτικὸς 'Ρουσώ, καίτοι λάτρις τῆς ἀπολύτου ἐλευθερίας, ἀποφαίνεται περὶ αὐτῆς ὅτι ἡ σεμνὴ αὕτη θεὰ ὁμοιάζει πρὸς τὰ στερεὰ καὶ χειλώδη ἐκεῖνα βρώματα, ἢ μὲ τὸν ἰσχυρὸν ἐκεῖνον οἶνον, διὰ τῶν ὁποίων αἱ μὲν εὔρωστοι κράσεις ἐνδυναμοῦνται καὶ τρέφονται, αἱ δὲ ἀδύνατοι καὶ ἀσθενεῖς καταβαρύνονται καὶ ἐξασθενοῦσιν' ὡς συνέπεια τῆς ἰδέας ταύτης ἐξάγεται, ὅτι δύναται μὲν νὰ ὦσιν ὅλοι οἱ λαοὶ δεκτικοὶ ἐλευθερίας ἀλλὰ πρέπει πρότερον νὰ τύχωσι τῆς ἰσχυρᾶς ἐκείνης ἀνατροφῆς ἥπις ἐξασφαλίζει τῆς ἀληθοῦς αὐτῆς ἀγκῶνος τὴν ἐπικράτησιν· κατὰ πόσον ὁ ἑλληνικὸς λαὸς, ἐκρίθη ἄξιος ταύτης ἀποδεικνύουσιν οἱ βαθεῖς λόγοι τοῦ ἐνδόξου Καποδιστρίου οὓς ἡ ἐν γένει ἀπ' αὐτοῦ πολιτικὴ τῆς 'Ελλάδος βίωσις μέχρις ἐξηντλημένης ἀποδείξεως ἐπεκύ-

ρωσεν. 'Αλλ' ὅσον τὰ ἀνωτέρω εἰσὶν ἀληθῆ, ἐξ ἴσου ἀληθὲς ἐλέγχεται ὅτι ἅπαξ λαός τις, ἢ καὶ ἄτομον, ἀπολαύσῃ τῆς ἐλευθερίας του, ἀποκτήσῃ δικαιώματα ἀνιψοῦντα αὐτὸν, ὑπό τε ἠθικὴν καὶ ὑλικὴν ἔποψιν, ἐπὶ τοσοῦτον καθίσταται ἰσχυρὸς ὥστε πᾶσα ἄλλη δύναμις καὶ αὐτὴ ἡ ἀνωτάτη ἐξουσία τοῦ ἔθνους, ἀδυνατεῖ νὰ καταγείλῃ αὐτὴν, ὡς ὑπ' αὐτῶν ἔτι τῶν ὑλικῶν ἑκάστου συμφερόντων, ἰσχυρῶς ὑποστηριζομένην ἂν ἀποπειραθῆ νὰ περιορίσῃ τὰς ἅπαξ ἄνευ μορφώσεως χαρηγηθείσας ἐλευθερίας, ἐξεγείρεται σύσσωμος ἡ δύναμις αὕτη, καὶ ὡς εἰρηγνώμενον ὑφαίστιον αὐθωρεῖ ἀνατρέπει τοὺς ἀποτολμῶντας, τὸν περιορισμὸν τῶν ἐλευθεριῶν αὐτοῦ· χωρὶς νὰ καταφύγωμεν εἰς παραδείγμάτα ἀρχαιότερα καὶ ἄλλων ἐθνῶν, προτιμῶμεν τὰ τοῦ ἰδίου ἡμῶν ἔθνους, ὡς πειστικώτερα· ὁ πρώην Βασιλεὺς, μόλις ἀποπειραθεὶς τοιοῦτον περιορισμὸν, ἐπὶ τοσοῦτον ἐξήγειρε καθ' ἑαυτοῦ τὴν ἰσχυρὰν ταύτην δύναμιν ὥστε ὡς νικητήριον αὐτῆς θῦμα κατέπισε. ἤθελε δὲ καὶ ἄλλοι πολιτικοὶ τοῦ ἑλληνικοῦ κράτους συναξιωθῶσι τῆς τιμῆς ταύτης ἂν εἰς τὸ αὐτὸ ἐπέμενον σύστημα· ἀπέναντι τοιούτων γεγονότων, ἅτινα ἐπικυρεῖ ἡμερισία σχεδὸν ἱστορία ἐγείρεται ἡ ἐφαρμογὴ τοῦ σοφοῦ ἐκείνου τῶν προγόνων ἡμῶν ἀξιώματος «διοῖν κακοῖν προκειμένοιν, τὸ μὴ χεῖρον βέλτιστον» 'Ομολογουμένως ὅμως προτιμώτερον τῶν ἐμφυλίων σπαραγμῶν καὶ τῆς ἀσκόπου χύσεως, πολυτίμου ἀδελφικοῦ αἵματος, εἶναι ἡ διατήρησις τῆς ἀληλινώτου ἐλευθερίας καὶ ἡ εἰς τὰς συνεπείας αὐτῆς ὑπόκλησις, ἐν τούτοις ἀδιάλειπτος παρίσταται ἡ ἀνάγκη τῆς διορθώσεως, καη' ἑκάστην ἡμῖν ἐπιβαλλομένη, καὶ μέχρι προφανοῦς πιέσεως τὴν διόρθωσιν ταύτην ἡμῖν ἐπιτάττουσα· ἀλλ' ἡ ἐξουσία οὐδὲ μίαν ἔχει ἀπ' εὐθείας διέξοδον, οὐδὲ μέσα τῆς τοιαύτης θεραπείας δύναται νὰ ἐπιβάλῃ τίς λοιπὸν ὁ τρόπος τῆς διορθώσεως;

Καθ' ἡμᾶς πρὸς τοῦτο ἤτοι πρὸς μόρφωσιν τοῦ ἑλ[illegible]λογον πρὸς τὴν ἀληθῆ ἐλευθερίαν, οὐ-

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΞΟΥΡΙΟΥ

χὶ ποτὲ πρὸς περιορισμὸν αὐτῆς, πρέπει ἐν ἑκάστῃ κοινωνίᾳ καὶ ἰδίως ἐν ταῖς μᾶλλον ἀνεπτιγμέναις πόλεσι τῆς Ἑλλάδος νὰ σιστηθῶσι κοινωνικὰ οὕτως εἰπεῖν, κόμματα ἤτοι νὰ συνενοηθῶσιν ὅλα τὰ ἠθικὰ ἀνεπτυγμένα, καὶ ὑλικῶς ἀνεξάρτητα μέλη πάσης κοινωνίας, τὰ ὁποῖα ὡς μᾶλλον ἐνδιαφερόμενα διὰ τὴν ἐφαρμογὴν τῶν νόμων, τὴν ἁρμονίαν τῆς κοινωνίας, καὶ τὴν ἐξασφάλισιν τῆς τάξεως, ν' ἀπαρτίσωσιν ἀληθὲς κόμμα, ἔμβλημα ἔχον τὴν ἐφαρμογὴν τῶν νόμων, καὶ ἀκολουθοῦντα ἐν τῇ πολιτικῇ οὐχὶ τὰ πρόσωπα ἀλλὰ τὰς πράξεις των, τοὺς λατρεύοντας δὲ τὴν τιμὴν, ὡς τὰ ἱερώτερα αὐτοῖς ἀντικείμενα, ἐκ δὲ τῶν πολιτικῶν συστημάτων, νὰ ὑποστηρίξωσι τὸ μᾶλλον προοδευτικὸν, καὶ τὸ διὰ τῆς ἐφαρμογῆς τῶν νόμων, ἐπιδιώκον, πᾶσαν πολιτικὴν ἢ κοινωνικὴν πρόοδον· ἡ συνένωσις τοιούτων προσόπων, καὶ ἡ κοινὴ αὐτῶν ἐνέργεια θέλει ἀποτελέσει ἀκατάβλητον ἠθικὴν δύναμιν, ἱκανὴν νὰ ἀποκρούσῃ τὰς παρεκτροπὰς τῶν πολιτικῶν, ὑποβοηθῇ δ' ἐκείνους αὐτῶν, οἵτινες ἔχουσι μὲν τὴν ἀγαθὴν πρόθεσιν, ἀλλὰ στερούμενοι τῆς ἠθικῆς ταύτης δυνάμεως, ἀναγκάζονται ἵνα μὴ ἐξασθενῶσι, νὰ δίδωσιν τροφὴν εἰς τὰς παρεκτροπὰς, καὶ τὴν ἐξυπηρέτησιν τῶν ἀτομικῶν, ἀντὶ τῶν γενικῶν συμφερόντων· τὸ τοιοῦτον κῶμμα δὲν ἔχει ἀνάγκην πολιαρίθμων μελῶν τοὐναντίων ἐλαχίστων διότι ἡ δύναμις αὐτοῦ ἔστε ὅλως ἠθική. καὶ οὐχὶ ἠλική· ἔχει ὅμως ἀνάγκην τῆς ὁμοφροσύνης, τῆς κοινῆς ἐνεργείας, ἰδίως δὲ τῆς ὑπάρξεως ἐφημερίδος, ἐμπνεομένης ὑπὸ τοῦ πνεύματος τοῦ τοιούτου ἐκάελεστοῦ σωματείου καὶ τὰς ἰδέας αὐτοῦ διερμηνεύουσα· μέχρι σήμερον κὰ ἐκλεκτὰ ταῦτα τῶν ἑλληνικῶν κοινωνιῶν στοιχεῖα οἱ λεγόμενοι οἰκοκυραῖοι, βλεποντες τὴν ἀπελπιστικὴν κατάστασιν τοῦ ἔθνους, τὴν ἀποσυνθετικὴν διαγωγὴν τῶν πλείστων τῶν ἐκλεκπῶν αὐτοῦ τὴν ἐπικράτησιν τῆς παρανομίας καὶ τῶν ἀπ αὐτῆς δεινῶν βαρυθυμοῦντες περιορίζονται νὰ κατακρύνωσι τοὺς

ἐν γένει πολιτικοὺς καὶ τὰς ἐν γένει κομματικὰς ἀποχρώσεις, ἀλλ' ἀπομακρύνονται πάσης ἐνεργείας πολιτικῆς· πολλοὶ μάλιστα αὐτῶν ἐγκλείονται εἰς τὰς οἰκίας των, κατὰ τὸ στάδιον τῶν ἐκλογῶν· ἀλλὰ Κύριοι διὰ τὶ τόσον πικρῶς παραπονεῖσθε; πότε συνηνώθητε Σεῖς τὰ καλλίτερα στοιχεῖα ἑκάστης κοινωνίας, νὰ ἐκφράσητε δημοσίᾳ τὴν γνώμην σας, νὰ ἐπιβληθῆτε τέλος διὰ τῆς μεγάλης ἠθικῆς ἐπιρροῆς ἣν ἐξασκεῖτε εἰς τὰς κοινωνίας; δὲν ἐννοεῖτε ὅτι οὕτω πράττοντες, ἀφίνεται τὴν πολιτείαν ἕρμαιον τῆς παρανομίας, καὶ τῶν ἐπιδιωκόντων ἴδια συμφέροντα; ποῦ νὰ καταφύγῃ ὁ δυστυχὴς πολιτικὸς, πρὸς ὑποστήριξίν του, ἀφοῦ δὲν εὑρίσκει συγκεντρωμένην τὴν μεγάλην ὑμῶν ἠθικὴν δύναμιν; καθῆκον ἐπομένως ἔχετε νὰ ἐνεργήσητε πρὸς τοῦτο· αὐτοὶ οἱ πολιτικοὶ, οὓς κατακρίνετε, αὐτὸς ὁ λαὸς τῆς Ἑλλάδος ὅντινες ἐξ ὑμῶν, θεωρεῖτε ὡς ἐγκληματίαν, καὶ ὡς αἴτιον τῶν δεινῶν Σας, διψᾷ νὰ ἴδῃ ὑμᾶς ἐνεργοῦντας ὑπὲρ τοῦ τόπου, συμβουλεύοντες αὐτὸν κατὰ τὴν ἐνάσκησιν τῶν πολιτικῶν αὐτοῦ δικαιωμάτων, καὶ ἐν γένει μετέχοντας τῆς πολιτικῆς, καὶ ὑπὲρ τῆς ἐπικρατήσεως τοῦ ἐθνικωτέρου συστήματος ἐνεργοῦντας. Οὕτω μόνον φρονοῦμεν, ὅτι δύνανται νὰ λιτουργήσωσιν οἱ θεσμοὶ ἐν Ἑλλάδι, νὰ μορφωθῇ ἡ ἀπαραίτητος εἰς φιλελεύθερα ἔθνη πεφωτισμένη κοινὴ γνώμη, καὶ κατορθωθῇ κυβέρνησις ἐθνική.

Ἐκ τῶν διαφόρων ἐθνῶν τοῦ παλαιοῦ καὶ τοῦ νέου κόσμου οἱ ἕλληνες μάλιστα ἠγάπησαν πάντοτε τὴν πατρίδα. Δι' αὐτὴν φονεύονται ἑκουσίως Βασιλεῖς, ὡς ὁ Κόδρος καὶ Λεωνίδας, ζητοῦσιν ἔνδοξον θάνατον· μεγάλοι στρατηγοὶ, οἷον ὁ Βρασίδας καὶ Ἐπαμινώνδας, ὑπάγουσιν αὐτομάτως δύο Σπαρτιᾶται, ὁ Βούριος καὶ ὁ Σπέρτος, εἰς Περσίαν, ἐπικαλούμενοι παρὰ τοῦ μεγάλου Βασιλέως τὸν ἴδιον αὐτῶν θάνατον ὅπως ἐξιλεωθῶσιν οἱ θεοὶ ὑπὲρ τῆς πατρίδος, ὅστις ἐφόνευσε τοὺς πρέσβεις αὐτοῦ. [illegible]ους ὁ ἀθάνατος Λεωνίδας θέλων ἵνα

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΞΟΥΡΙΟΥ

σώσῃ ὡς νέος ἐκ τοῦ ἐπικειμένου θανάτου ἔπεμπε πρὸς τοὺς ἐφόρους ἀπὸ τῶν Θερμοπυλῶν, ἠρνήθησαν ὑπακοὴν εἰπόντες ὅτι ἦλθον ἐκεῖ ὡς μαχηταί, οὐχὶ δὲ ὡς ἀγγελιωφόροι! Δι' αὐτὴν συμβιβάζονται παλαιοὶ ἐχθροὶ Θεμιστοκλῆς καὶ Ἀριστείδης, ἀφέντες κατὰ μέρος τὴν διχόνοιαν. Δι' αὐτὴν ἅπαντες οἱ ἕλληνες ἀναλαμβάνουσι γιγαντιαίους πολέμους κατὰ τῶν Περσῶν, κατὰ τῶν Μακεδόνων, κατὰ τῶν Ρωμαίων καὶ τελευταῖον κατὰ τῶν Ὀθωμανῶν. Αὐτῆς ὑπέρμαχοι ἀνεδείχθησαν ἔκπαλαι καὶ αἱ ἑλληνίδες, (ἵνα μὴ ἀναφέρω ἀρχαῖα παραδείγματα) αἱ γυναῖκες τῆς Χαλκίδος ἀναβαίνουσαι τὰ τείχη καὶ τὰ ὀχυρώματα ἀπέκρουσαν ἡρωϊκῶς τῷ 1470 τὰς ἐφόδους τοῦ πολιορκητοῦ Μωάμεθ· αἱ δὲ τοῦ Σουλίου περὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ παρόντος αἰῶνος ἠρίστευσαν ἐναμιλλώμεναι προς τοὺς ἄνδρας κατὰ τοῦ Φαλάριδος τῆς Ἠπείρου Ἀλῆ Πασᾶ. Ἀλλὰ φιλοπατρία καὶ ἐλευθερία ἦσαν συνώνυμα ἐν τῇ διανοίᾳ καὶ τῇ καρδίᾳ τῶν ἑλλήνων ἔκπαλαι. Ὅθεν ὁ Ξέρξης θαυμάζων τὴν παῤῥησίαν τῶν ἀνωτέρω δύο Σπαρτιατῶν ἠθέλησεν ἵνα κρατήσῃ αὐτοὺς ὑποσχόμενος πολλὰ καλὰ διὰ τοῦ Ἰνδάρνου, ἀγνοεῖς, εἶπον ἐκεῖνοι, πόσῳ μέγα ἀγαθὸν ἐστὶν ἡ ἐλευθερία, καὶ ὅτι δι' ὅλην τὴν Βασιλείαν τῶν Περσῶν οὐδέποτε αὐτὴν ἀρνούμεθα.

Καὶ σήμερον δὲ ὁμοίως ὑπὲρ τῆς πατρίδος καὶ τῆς ἐλευθερίας οἱ ἕλληνες στρατεύονται, συνεισφέρουσι χρήματα, θυσιάζουσι καὶ τὴν ζωὴν αὐτῶν τυχούσης χρείας ὡς ἔπραξαν οἱ δύο ἀοίδιμοι ἀδελφοὶ Ὑψηλάνται, πρωταίτιοι τῆς ἑλληνικῆς ἀνεξαρτησίας, κατόπιν αὐτῶν ὁ μακαρίτης Καποδιστρίας. Ὑπὲρ τῆς πατρίδος καὶ τῆς ἐλευθερίας οἱ ὁμογενεῖς ἔμποροι ἀκαταπαύστως φροντίζουσι· καὶ ἂν τυχὸν πολιτογραφηθῶσιν ἀλλαχοῦ, εἰς αὐτὴν ὅμως ἀποβλέπουσι πάντες πανταχόθεν, εἰς αὐτὴν δὲ πέμπουσιν ὡς φόρον ἀγάπης καὶ εὐγνωμοσύνης πλούσια κληροδοτήματα ὡς οἱ Ζωσιμάδαι, οἱ Καπλάναι, ὁ Βαρβάκης, ὁ Χ. Κώστας, ὁ Στουρνάρης· ἀποσιωπῶ ἄλ-

λους τινὰς κτίζοντας μόνον οἰκοδομὰς ὑπὸ κενοδοξίας, μηδαμῶς δὲ εἰς τὴν ἠθικὴν τοῦ γένους μόρφωσιν, ἢ εἰς ἀνακούφισιν ἰδιωτικῶν δυστυχημάτων συντελέσαντας.

Ἀλλ' οἱ ἕλληνες ὑπερασπίζοντο ποτὲ τὴν ἐλευθερίαν καὶ μακρὰν τῆς πατρίδος αὐτῶν, οἷον ἐν τῇ Ἀσίᾳ Αἰγύπτῳ Καρχηδόνι, Σικελίᾳ, Θράκῃ, Ἰταλίᾳ. Ὅθεν οἱ μὲν Πέρσαι ἠναγκάσθησαν ἵνα μὴ καταβαίνωσιν εἰς τὰ παράλια τῶν Ἑλληνικῶν ἀποικιῶν οἱ δὲ Αἰγύπτιοι φοβούμενοι τὰς ναυτικὰς αὐτῶν δυνάμεις, διετήρουν μεγάλην φρουρὰν ἐν Ἀλεξανδρείᾳ, ὅπως ἐμποδδίσωσι τὰς αἰφνηδίους αὐτῶν ἐφόδους. (Plin. libr. vi. Cap. X. Στραβ. Βιβλ. XR. iii.) κτλ. Ὅτε δὲ ὕστερον κατεσπαράττοντο ὑπὸ τῆς διχονίας ἐξ ἀνάγκης ἔμελλον ἵνα νικηθῶσιν ὑπὸ τῶν Ρωμαίων. Νικήσαντες ὅμως αὐτοὺς διὰ τοῦ πολιτισμοῦ διετήρουν ὁποσοῦν πάλιν τὴν ἐλευθερίαν. Ἀντίγραψα λέγει ὁ Κικέρων, τὸ ψήφισμα τοῦ Σκαιβόλου συγχωροῦν τοῖς ἕλλησι τὸ διεξάγειν πάσας τὰς διαφορὰς κατὰ τοὺς ἰδίους αὐτῶν νόμους. ὅθεν νομίζουσιν ἑαυτοὺς ἐλευθέρους.

Ἐνόμιζον ἴσως ἀλλ' ἠπατῶντο. Διότι τὴν ἀληθῆ ἐλευθερίαν φέρει μόνη ἡ ὁμόνοια. Ἐκ τῆς ὁμονοίας προέρχονται τὰ καλὰ βουλεύματα, ἐκ δὲ τῶν καλῶν βουλευμάτων πηγάζει ἡ κατόρθωσις πάντων τῶν συμφερόντων. Τὴν ὁμόνοιαν λοιπὸν εὐχόμεθα ἀπὸ καρδίας πρός τε τοὺς αὐτονομουμένους, καθὼς καὶ πρὸς τοὺς ὑποδούλους ἔτι Ἕλληνας. Διότι ἡ διχόνοια κυρίως κυρίως κατέστρεψεν ἀπ' ἀρχῆς τὴν Ἑλλάδα διὰ τῶν ἐμφυλίων πολέμων. Τοῦτο διαλογιζόμενος ὁ Ἀγησίλαος ἐστέναξεν ἐκ βάθους καρδίας, ὅτε ἔμαθεν ὅτε πλῆθος Ἑλλήνων ἔπεσε νικησάντων τῶν Ἀθηναίων τοὺς Κορινθίους καὶ τοὺς συμμάχους. «Δυστυχὴς ἑλλὰς ἔκραξεν, ἀπώλεσας ἀδίκως τόσους ὅσοι ἤρκεσυν ἵνα νικήσωσι ἅπαντας τοὺς βαρβάρους. «Φεῦ! τῆς ἑλλάδος ἃ τοσούτους ἀφ' ἑαυτῆς »ἀπολώλεκεν, ὅσους ἀρκεῖ τοὺς βαρβάρους νικεῖν ἅπαντας

Ἡ ἀληθὴς ὅμως φιλοπατρία μένει σήμερον λέξις κε-

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΞΟΥΡΙΟΥ

νὴ μεταξὺ τῶν πολιτευομένων ἐν Ἑλλάδι, ὡς ἐκλείποντος τοῦ πράγματος. Οὔτε φανὸν ἀνάψας, ὡς ὁ Διογένης εὑρίσκεις ἄνθρωπον ὄντως ζηλωτὴν τῶν κοινῶν συμφερόντων. Διότι καὶ οἱ κομπάζοντες κατὰ τοῦτο πρὶν περιέλθωσιν εἰς τὰ πράγματα, ἀνεδείχθησαν πάντες κίβδηλα νομίσματα πρὸς ἀπάτην τῶν ἄλλων ὡς γνήσια ἐπὶ πολὺν χρόνον κυκλοφορήσαντα.

Θαυμάζω ἐνταῦθα, τί παθὼν ὁ Σόλων ἐκήρυξεν ἄτιμον πάντα πολίτην, ὅστις στασιαζόντων τῶν ἄλλων ἔμενεν αὐτὸς ἀδιάφορος. Ἡ πολιτικὴ στάσις ἀναλογεῖ πρὸς ἀρρωστίαν σώματος Ἀλλ' ὅταν συμπάσχωσιν ἅπαντα τὰ μέλη ἰατρεύεται ἆρά γε εὐκολώτερον ὁ ἄρρωστος, ἢ ὀλιγώτερον κινδυνεύει, παρ' ὅταν μένωσι καίτινα μέλη ὑγιῆ καὶ πρὸς τὴν συμβᾶσαν ἐπήρειαν ἀντέχοντα; Ὁ μὴ στασιάζων ὠφελεῖ διὰ τῆς ἀταραξίας τοῦ νοὸς, συμβουλεύει τὰ δέοντα συμβιβάζει τοὺς διαφερομένους ὡς κοινὸς βοηθὸς καὶ φίλος ἁπάντων. Ἡ κατάστασις τοῦ τόπου ἡμῶν, εἴπερ ποτὲ ἄλλοτε, σήμερον ἐπιβάλλει εἰς ἡμᾶς τὴν ἡμετέραν σύμπνοιαν καὶ αὐταπάρνησιν ὅπως, διὰ τῆς προόδου ὁδηγούμενοι, καὶ μετὰ τῆς προόδου συμβαδίζοντες, δυνηθῶμεν νὰ παγιώσωμεν ἀνεξάρτητον καὶ καλονικόν τι σύστημα συμφώνως τῶν διακαῶν πόθων σύμπαντος τοῦ ἑλληνισμοῦ.

Ἡ ἠθικὴ καὶ ὑλικὴ εὐημερία τοῦ λαοῦ, ἡ ἐξασφάλισις τῆς ἀληθοῦς ἀστυκῆς καὶ πολιτικῆς ἐλευθερίας διὰ τοῦ ἀμοιβαίου σεβασμοῦ τῶν δικαιωμάτων ἑκάστου, ἡ μεταρρύθμισις ἐπὶ τὸ δικαιότερον, ἡ ἐμψύχωσις τῆς γεωργίας καὶ τῆς κτηματικῆς τάξεως, ἡ συνδρομὴ ἐπὶ πάσης βελτιώσεως ἀφορώσης τὰ ἡμέτερα κοινωνικὰ καὶ οἰκονομικὰ συμφέροντα, τὸ σέβας πρὸς τοὺς συνταγματικοὺς θεσμοὺς, τὸ μεγαλεῖον τοῦ ἔθνους ὑπὸ τὴν αἰγίδα τοῦ συνταγματικοῦ ἡμῶν Ἄνακτος Γεωργίου καὶ ἐπὶ τέλους ἡ ἐπανέλευσις τοῦ ἔθνους εἰς τὴν ὁδὸν τῆς πράγματι ἠθικῆς καὶ πολιτικῆς ἀναπτύξεως, εἰσὶν αἱ ἀρχαὶ ὑφ' ὧν ὁρμώμεθα καὶ ἃς μετὰ παρρησίας συνά-

μα δὲ καὶ πολιτικοῦ θάρρους, ἀείποτε θέλομεν ὑποστηρίζει, εὐελπιζόμενοι ὅτι τὰς ἰδίας ἀρχὰς συμμερίζεται ἅπασα ἡ ὀρθοφρονοῦσα ἑλληνικὴ κοινωνία.

Ἕως οὗ αἱ ἁλύσεις τοῦ δεσποτισμοῦ ἐδέσμευον τὰς διανοίας καὶ πᾶσα ὀρθὴ σκέψις κατεδικάζετο, ἅπαντες οἱ λαοὶ ἠναγκάζοντο τυφλοῖς ὄμμασιν νὰ ὑποκύπτωσιν, ἀλλὰ σήμερον εἰς ἅπαντας ἐπιτρέπεται ἐλευθέρως ἡ σκέψις καὶ ἡ ἐξέτασις ἐπὶ παντὸς κοινωνικοῦ ζητήματος· σήμερον καλεῖται ὁ πολίτις ὅπως ἀνακτήσῃ τὴν ἀνθρωπίνην αὐτοῦ ἀξιοπρέπειαν, καθότι ἐξ αὐτοῦ ἐξήρτηται ἡ τύχη τῆς κοινῆς πατρίδος.

Τὰ πολιτικὰ καὶ ἀστυκὰ δικαιώματα τοῦ πολίτου πηγάζουσιν ἐκ τῆς ἐλευθερίας καὶ ἀποτελοῦσι τὴν νομικὴν κηριαρχίαν αὐτοῦ. Νῦν δὲ ὁποία εἶναι αὐτὴ ἡ ἐλευθερία;

Πάντες συζητοῦσι περὶ ἐλευθερίας, πάντες γινώσκουσιν ὁπόσον αἷμα κατέρρευσε κατὰ διαφόρους ἐποχὰς πρὸς ἐπίτευξιν αὐτῆς, ἀλ' ἡ ἐλευθερία ἡ ὑπὸ τῶν ἀναρχικῶν κυριτομένη εἶνε λέξις κενὴ ἄνευ ἐνείας, καὶ οὐχὶ ἡ ἀληθὴς κοινωνικὴ ἐλευθερία. Ἡ κακῶς ἐννοουμένη ἐλευθερία ὠθεῖ πρὸς τὴν ἀπώλειαν καὶ τὴν ἀναρχίαν, καὶ ἡ κακῶς ὑπαγορευομένη ἐλευθερία, ἀφῃρημένη καὶ ἀπροσδιόριστος συνεπάγεται τὴν ἀδράνειαν, τὴν ἀποκτήνωσιν καὶ τὴν δουλείαν τοῦ λαοῦ, ὑπὸ τὴν τυραννικωτέραν πίεσιν τῶν διαφόρων δημαγωγῶν. Αὐτὸ τὸ ἱερὸν τῆς ἐλευθερίας ὄνομα συχνάκις ἀναμιχθὲν μετ' ἐκείνου τῆς φαυλοβιότητος καὶ τῆς ἀσωτίας, ὤθησε τοὺς λαοὺς ὅπως καταστρέψωσι πάντα νόμον καὶ ἐγκαταλειφθῶσιν εἰς τὸ ρεῦμα τῆς ἀταξίας καὶ τῆς ἀναρχίας, ἐξ οὗ καὶ ἡ καταστροφὴ τῶν ἐθνῶν. Ἡ ἐλευθερία λοιπὸν ἵνα συμβιβάζεται μετὰ τοῦ σκοποῦ τοῦ πολίτου, ὀφείλει νὰ κανονίζηται ἐπὶ τῆς δικαιοσύνης· τούτου ἕνεκεν, ἡ ἐλευθερία τοῦ πολίτου ὀφείλει νὰ ἔχῃ βάσιν τὴν διὰ τοῦ ἀμοιβαίου σεβασμοῦ τάξιν, ἥτις ἐπαναπαύεται εἰς τὴν ἠθικὴν καὶ ὑλικὴν πρόοδον τῶν λαῶν. Πράγματι ὅσο ὁ πολίτης εἶνε μᾶλλον ἀνεπτυγμένος, ἐπὶ τοσοῦτον ἐνοεῖ καὶ ἐνισχύει τὴν ἐλευ-

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΞΟΥΡΙΟΥ

θερίαν του, τὴν ἐλευθερίαν ἐκείνην, ἥτις ἀπορρέουσα ἐκ τῆς λογικῆς ἐξασφαλίζει τὰ ἀμοιβαῖα δικαιώματα καὶ ἕνεκα τούτου ἐλευθερία δὲν δύναται νὰ ὑπάρξῃ, ἐκεῖ ὅπου τὰ δικαιώματα τοῦ πολίτου δὲν εἶνε ἐξ ἴσου σεβαστὰ καὶ ἐξησφαλισμένα· ἐκεῖ ὅπου ἕκαστος πολίτης ὀφείλει νὰ ὑποκύπτῃ εἰς τὴν πίεσιν οἱουδήποτε ἐπιφόβου δημοκόπου· ὅπου ὑπόκειται εἰς τὰς ἰδιοτροπίας καὶ εἰς τὴν θέλησιν αὐτοῦ· ὅπου δὲν ἐπιτρέπεται εἰς αὐτὸν νὰ ἐκφράσῃ ἐλευθέρως τὸ φρόνημά του κατὰ τὴν ἀποκλειστικὴν αὐτοῦ πεποίθησιν, ἐκλέγων τὴν ὁδὸν ἐκείνην, ἥτις μᾶλλον ἱκανοποιεῖ τὴν διάνοιάν του χωρὶς νὰ ὑποβληθῇ εἰς τὴν ὀργὴν καὶ εἰς τὸ μῖσος τινῶν ἐκμεταλλευομένων τὰ δικαιώματα καὶ τὰς ἐλευθερίας αὐτοῦ· ἐκεῖ ὅπου ἡ ἀτομικὴ ἐλευθερία καὶ ἡ ἐλευθεροβουλία,—κύριοι ὅροι τοῦ πολιτικοῦ καὶ ἀστυκοῦ βίου τῶν πολιτῶν,—κατέστησαν ἕρμαια τῶν ἰδιοτροπιῶν ἐκείνων, οἵτινες ἠδυνήθησαν διὰ θεμιτῶν καὶ ἀθεμίτων μέσων νὰ διατηρήσωσι τὴν δικτατορίαν των· ἂν τινὲς πολιτικοὶ ἦναι ἱκανοὶ νὰ πνίγουν τὴν φωνὴν τῆς συνειδήσεως καὶ νὰ μὴ διαμαρτύρωνται χάριν εὐτελῶν συμφερόντων ἀπέναντι πολιτικῆς, ἥτις κάμνει καὶ τοὺς φίλους ἐχθρούς, ἡ κοινωνία ὅμως ἀγανακτεῖ, διότι δὲν ἔχει συμφέρον νὰ ὑποστηρίξῃ πολιτικὴν προκαλοῦσα μίση πάθη, καὶ ἀντιδράσεις πάσης φύσεως· καὶ ὅτι εἶναι συμφέρον τῆς κοινωνίας εἶναι συμφέρον καὶ τῆς βασιλείας.

«Δίκαιος κύριος καὶ δικαιοσύνας ἠγάπησε» (Δαβὶδ ψαλ. ι.) «ὁ δὲ ἀγαπῶν τὴν ἀδικείαν μισεῖ τὴν ἑαυτοῦ ψυχήν.» (ὁ αὐτὸς αὐτόθι).

Δικαιοσύνην ὁ Ι. Χριστὸς ὠνόμασεν ἐν γένει πάσας τὰς ἀρετάς, Αὐτὰς ἐνόει ὅτι εἶπε πρὸς τὸν πρόδρομον Ἰωάννην, «Οὕτω γὰρ πρέπον ἐστὶν ἡμῖν πληρῶσαι πᾶσαν δικαιοσύνην.» Αὐτὰς ὁμοίως ἐκφράζουσι καὶ οἱ ἐξεῖς μακαρισμοί. «Μακάριοι οἱ πεινῶντες καὶ διψῶντες τὴν δικαιοσύνην· ὅτι αὐτοὶ χορτασθήσονται» καὶ Μακάριοι οἱ δεδιωγμένοι ἕνεκεν δικαιοσύνης ὅτι αὐτῶν ἐστὶν ἡ βα-

σιλεία τῆς οὐρανίου δόξης καὶ τῆς ἐπιγείου.» Αὐτὰς περιέλαβε καὶ τὸ ἀκόλουθον ρητόν· «Ζητεῖτε πρῶτον τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ καὶ τὴν δικαιοσύνην.» (Ματθ. 6) Ἐὰν ζητῶμεν τῷ ὄντι τὴν ἀρετὴν παρὰ τοῦ Θεοῦ καὶ δεικνύωμεν ὑπὲρ αὐτῆς τὸν ἄξιον ζῆλον, ὁ Θεὸς ὑπόσχεται πρὸς ἡμᾶς πάντα τὰ ἐπίγεια ἀγαθά (αὐτόθι).

Ἀλλὰ καὶ οἱ πατέρες ἡμῶν ἐθεώρουν ὡσαύτως τὴν δικαιοσύνην ὡς σύνοψιν, ἢ ἐπιτομὴν πασῶν τῶν ἀρετῶν, κατὰ τὸν Θέογνυν.

«Ἐν δὲ δικαιοσύνῃ σολλήβδην πᾶσ' ἀρετή ἐστι.»

Ὁ δίκαιος τῷ ὄντι ἀποδιδοὺς πρὸς τὸν Θεόν, πρὸς ἑαυτὸν καὶ πρὸς τοὺς ἄλλου, ὅτι ἀνήκει, φαίνεται εὐσεβὴς σώφρων συμπαθητικός. Οὐδένα βλάπτει παρ' οὐδενὸς ἁρπάζει, οὔτε ὠφελεῖ τινα ἐπὶ ζημίᾳ ἄλλου οὔτε τὰ δικαιώματα τῶν ἀξίων παραχωρεῖ πρὸς ἀναξίους· ἀλλ' ἔχει ἓν μέτρον καὶ ἕνα σταθμὸν ὑπὲρ πάντων τιμῶν δὲ τὴν ἱκανότητα καὶ ἀνταμείβων τὴν διακονίαν ἑκάστου ζητεῖ τὴν αὔξησιν τῶν ὑπαρχόντων ἐκ τῆς ἰδίας αὐτοῦ φιλοπονίας μόνον.

Τρία εἴδη δικαιοσύνης διακρίνει ὁ Σταγειρίτης φιλόσοφος τὴν διανεμιτικὴν τὴν συναλαγματικὴν καὶ τὴν ἐπανορθωτικήν. Ἡ διανεμητικὴ ἀνταμείβει κατ' ἀξίαν τὴν ἀρετήν, ἀναγνωρίζει τὰ προτερήματα τιμᾷ τὴν ἱκανότητα ἑνὸς ἑκάστου ὡς πρὸς τὰ δημόσια ἰδιαιτέρως πράγματα, μεταχειρίζεται δὲ πάντοτε κατὰ προτίμησιν τοὺς ἁρμοδίους ἀνθρώπους. Τὴν δικαιοσύνην σέβονται καὶ αὐτοὶ οἱ λησταὶ καὶ πειραταὶ πρὸς ἀλλήλους ὅταν διανέμωσι τὰ λάφυρα. Αὐτὴ ἐνισχύει, ἢ ἐξασφαλίζει καὶ τοὺς κακούργους πολὺ δὲ μᾶλλον τὰς πολιτείας, ὅπου ἐπικρατοῦσιν ὀρθοὶ νόμοι καὶ ἀποφασίζουσι τὸ δίκαιον τὰ δικαστήρια.

Ἡ δικαιοσύνη ἄρα ὠφελεῖ τοὺς λαοὺς ὅσον καὶ τοὺς λαοὺς ὅσον καὶ τοὺς ἡγεμόνας. Διότι οὐδόλως ἀρκεῖ ἐὰν ἀποκτήσωμεν χρήματα μόνον, ἀλλ' ὀφείλομεν ἵνα μεταχειριζόμεθα αὐτὰ καταλλήλως ὅπως ἔχωμεν ἐξ αὐ-

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΞΟΥΡΙΟΥ

τῶν δικαίας προόδους· Ὁμοίως οὔτε ἡ δόξα, ἢ ἡ πολιτικὴ δύναμις τῶν ἡγεμόνων φαίνεται ἱκανὴ πρὸς εὐτυχίαν αὐτῶν, ἐὰν μὴ κατασταθῇ καρποφόρος διὰ τῆς δικαιοσύνης.

Κατά τινας περιστάσεις φαίνεται δύσκολος ἡ ἀπόδοσις τῆς δικαιοσύνης. Ἑξακόσιοι πολῖται, οἱ πλουσιώτατοι τῆς Σικυῶνος, ἐγυμνώθησαν πρὸ 50 ἤδη ἐτῶν ὑπὸ τῶν τυράνων. Ὅθεν ἐλευθερῶν τὴν πατρίδα αὐτοῦ ὁ Ἄρατος ἐλυπεῖτο βλέπων αὐτοὺς ἐνδεεῖς. Ἀλλ' ἡ δικαιοσύνη ἀπέτρεπεν αὐτὸν τοῦ ἀνατρέψαι συμβόλαια πωλήσεων ἀγορῶν, προικίσεων ἢ κληρονομιῶν γινόμενα ἐν τῷ μεταξὸ τοσοῦτον μακροῦ χρόνου. Ὅθεν ἐκπλεύσας εἰς Ἀλεξάνδρειαν παρακαλεῖ τὸν φίλον αὐτοῦ Πτολεμαῖον τὸν δεύτερον βασιλέα τῆς Αἰγύπτου, ἵνα φανῇ βοηθὸς κατὰ τὴν προκειμένην περίστασιν. Ἐπιστρέψας δὲ μετὰ χρημάτων, συνεκάλεσε 15 τοὺς πρωτίστους τῶν πολιτῶν, οἵτινες ἐξετάσαντες τὴν κατάστασιν καὶ τῶν παλαιῶν καὶ τῶν νέων κατόχων, προσδιώρισαν τὴν δικαίαν ἐκείνου ἀποζημίωσιν. Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον ἐκέρδησεν ὁ στρατηγὸς τὴν εὔνοιαν τῶν συμπατριωτῶν αὐτοῦ, ἐτιμήθη δὲ συνάμα καὶ ὡς ὑπερασπιστὴς τῆς δικαιοσύνης.

Ὦ ἀείμνηστε καὶ τελευταῖε τῶν μεγάλων ἀνδρῶν τῆς Ἑλλάδος Ἄρατε! Διατὶ μὴ κληρονομήσωμεν καὶ ἡμεῖς τὸν θαυμάσιον τοῦτον ζῆλον τῆς πατρίδος καὶ τῆς δικαιοσύνης

Ὁ Σωκράτης ἔλεγεν ὅτι ἤθελεν ἵνα ἀδικῆται μᾶλλον, ἢ ἀδικῇ. Οἱ ἄνθρωποι ὅμως ἐπινοοῦσι διάφορα σοφίσματα ὅπως ἀδικήσωσι τοὺς ἄλλους καθὼς ἑκάστοτε τοῦτο βλέπομεν. Τὸ δίκαιον καὶ ὁ νόμος εἶνε μονογενὲς θεμέλιον πάσης κοινωνίας καὶ πάσης πολιτείας. Ἐν τῷ σταδίῳ τῆς ζωῆς ἔχομεν τὴν ἄδειαν τοῦ ἀποκτᾶν. ἀλλ' ἡ δικαιοσύνη ἐμποδίζει τὸ ἁρπάζειν. Ἡ αἰσχρὰ π,ᾶξις οὐδέποτε ἐγκρίνεται παρὰ τοῦ δικαίου, ἂν καὶ φέρῃ ὠφέλειαν,

Τὴν δικαιοσύνην ὡς κρηπῖδα τῶν πολιτικῶν ἀρετῶν,

ἐφιλοτιμοῦντο ἵνα φυλάττωσι καὶ αὐτοὶ ἔτι οἱ ἀπόλυτοι τῆς Περσίας μονάρχαι.

Οὔτε ὁ ἕσπερος, οὔτε ὁ ἑῷος (λέγει ὁ Ἀριστοτέλης) λαμπρύνει τοσοῦτον τὸν οὐρανὸν, ὅσον ἡ δικαιοσύνη τὸν κόσμον! (Ἠθ. Ε. 3.) Ἀλλὰ ποῦ εὑρίσκεται αὕτη ἀπολύτως θεωρουμένη; Ὁ μὴ διατηρῶν τοὺς νόμους τῆς δικαιοσύνης πρὸς τοὺς ὁμοίους ἁμαρτάνει κατὰ τοῦ λογικοῦ, δηλ. παραλογίζεται ὡς ὅστις διατείνεται ὅτι μεγέθη ἴσα πρὸς ἄλλο μέγεθος οὐκ εἰσὶν ἴσα καὶ πρὸς ἄλληλα. Μὴ ὑπαρχούσης ἐντελοῦς δικαιοσύνης, βλέπομεν ὑπερισχύον τὸ κράτος τῆς δυνάμεως. Καθὼς δὲ ἐν τῷ ἀέρι ὁ αὐτὸς ἐπιπίπτει κατὰ τῆς περιστερᾶς, ἐπὶ τῆς γῆς ὁ λέων σπαράττει τὴν ἔλαφον, ἐπὶ τῆς θαλάσσης ἡ ἐχενηΐς κατατρώγει τοὺς ἰχθεῖς, οὕτω καὶ ἐν τῇ κοινωνίᾳ τῶν ἀνθρώπων ὁ ἰσχυρὸς καταδυναστεύει πολλάκις τὸν ἀδύνατον. Αἱ κατακτήσεις τῶν Οὔνων, Βανδήλων, Γότθων, καὶ ἄλλων βαρβάρων ἀποδεικνύουσι τὸ κράτος τῆς ἰσχύος.

Ἡ δικαιοσύνη ἀνυψοῖ τὰ ἔθνη, εἶπεν ὁ σοφὸς Σολεμὼν, καὶ ἡ ἀδικία καταστρέφει αὐτά. Εἴθε ἡ μεγάλη αὕτη ἀλήθεια νὰ ὁδηγῇ πάντοτε καὶ λαοὺς καὶ κυβερνῶντας.

«Τὸ μηδὲν ἀδικεῖν καὶ φιλανθρώπους ποιεῖ ἔλεγον οἱ ἀρχαῖοι σοφοί μας ἐν γένει ἡ ἀδικία θεωρεῖται πάντοτε βλαβερὰ καὶ κατὰ τοὺς στοϊκοὺς φιλοσόφους πολὺ μᾶλλον κατὰ τὸ εὐαγγέλιον. τὸ πρῶτον βῆμα τῆς ἀγάπης εἶναι βεβαίως ἡ δικαιοσύνη, τὸ δὲ δεύτερον ἡ εὐεργεσία. Ἄνθρωπος, ὅστις δὲν σέβεται ὡς ἱερὰ καὶ ἀπαραβίαστα τὸ πρόσωπον τὴν τιμὴν, τὴν ζωὴν τὴν ὑγείαν, καὶ τὴν ἰδιοκτησίαν τῶν ὁμοίων του ἄνθρωπος ἑνὶ λόγῳ ἄδικος καὶ ἱκανὸς νὰ κακοποιήσῃ βεβαίως οὔτε φιλάνθρωπος οὔτε φιλάνθρωτος οὔτε εὐεργετικὸς δύναται ποτὲ ποτὲ νὰ εἶναι Διὰ τοῦτο καὶ ὁ Ἰησοῦς χριστὸς πρὸς μὲν τοὺς ἀδίκους εἶπεν.

»Ἀποχωρεῖτε ἀπ' ἐμοῦ οἱ ἐργαζόμενοι τὴν ἀνομίαν,»

Ἄνευ χρηστῶν ἠθῶν ἄνευ ἀγάπης, ἄνευ δικαιοσύνης

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΞΟΥΡΙΟΥ

ὑπομενῆς καὶ ἐπιμονῆς οὐδὲν μέγα ἔργον κατορθοῦται ἐα ἀγαθῷ τῆς πατρίδος καὶ αὐτὴ ἡ ζωογονοῦσα τὰ ἔθνη ἐλευθερία μεταβάλλεται εἰς ἀκολασίαν, ἥτις ἐπὶ τέλους φέρει τὴν κακοδαιμονίαν ἢ διὰ τῆς ἐσωτερικῆς τυρανίας ἢ διὰ τῆς ἐξωτερικῆς ὑποδουλώσεως.

Δι' ἀδικῶν, δι' ἁρπαγῶν δ'ὰ δολιοτήτων δύνανται βεβαίως νὰ ὠφεληθῶσι πρὸς ὥραν καὶ ἄτομα καὶ ἔθνη· ἀλλὰ τῆς κακίας ἡ τιμωρία δὲν βραδύνει. Ἡ ἀδικία γεννᾶ τύψεις συνειδότος ἐχθροὺς ἀπομόνωσιν ἀντεκδικήσεις καὶ ἐπὶ τέλους καταστροφήν. Μόνα τὰ διὰ τῆς φιλοπονίας, τῆς ἀγαθοεργείας καὶ τῆς δικαιοσύνης ἀποκτώμενα ὠφελήματα καὶ μεγαλεῖα ἐνεδιαρκεῖ βέβαια καὶ γλυκεῖ. Διὰ τοῦτο καὶ ὁ μέγας διδάσκαλος τῆς ἀρετῆς καὶ πιστὸς φίλος τῆς δικαιοσύνης ὁ Σωκράτης ἐδίδασκεν, ὅτι ποτὲ πρᾶξις ἄδικος δὲν δύναται νὰ ἦναι καὶ ἀληθῶς ὠφέλιμος ἀλλ' ὅτι μόνον τὸ δίκαιον εἶνε καὶ πραγματικῶς ὠφέλιμον. Ἐνόσῳ οἱ Ἀθηναῖοι ἠκολούθουν κὰς ἀναλοιώτους ταύτας ἀρχὰς τῆς ἀρετῆς ὡς κόρην δὲ ὀφθαλμοῦ ἐφύλατον τοὺς νόμους τοῦ Σόλωνος ἡ ἐλευθερία συνεβασίλευε μετὰ τῆς εὐνομίας καὶ τῆς ἀρετῆς. Ἀλ' ὅτι ἡ ἀρετὴ ἐξέλιπε τότε καὶ ἡ ἐλευθερία ἐξέκλινεν εἰς ἀκολασίαν ἡ δὲ τυραννία διεδέχθη τὴν ἐλευθερίαν καὶ ἡ ἀδικεία τὴν δικαιοσύνην· τότε δὲ καὶ τοὺς νικηφόρους στρατηγοὺς των ἀρίκως κατεδίκαζον εἰς θάνατον, καὶ τὸν ἐνάρετον Σωκράτην καὶ τὸν Χρηστὸν Φωκίωνα ἀπανθρώπως ἐπότιζον τὸ κώνιον. ἔκτοτε [illegible] ἡμέραν καλὴν δὲν εἶδε πλέον ἡ δυστυχὴς Ἑλλὰς [illegible]σθεῖσα καὶ αὐτὴ μετὰ τῶν φιλτάτων της τέκνων. Σωκράτους καὶ Φωκίωνος τὸ κώνιον τῆς κακοδαιμονίας. Προσπαθήσωμεν λοιπὸν ἡμεῖς τὰ νέα τέκνα της αἱ νέαι ἐλπίδες της, ἀνατρεφόμενοι καὶ ζῶντες χριστιανικῶς καὶ ἐναρέτως, νὰ φέρωμεν εἰς κόλπους αὐτῆς οὐχὶ τὸν ψευδῆ πολιτισμὸν ἀλλὰ τὴν ἀρετὴν τὴν δικαιοσύνην καὶ τὴν ἀγάπην, ὅπως ζήσῃ πάλιν ἔνδοξον καὶ εὐδαίμων ἡ σήμερον τεθλιμμένη πατρίς.

Ἑκάστη πολιτικὴ κοινωνία ἐπιστηρίζεται εἰς εὔλογον μὲν σιωπημένην δὲ συνθήκην τὴν ὁποίαν κάμνουσιν οἱ πολῖται ὡς μέλη τῆς κοινωνίας ὑποσχόμενοι νὰ φυλάξωσιν εἰς ἀλλήλους τὰ ἐφεξῆς.

α΄. Ἅπας πολίτης χρεωστεῖ νὰ ἦναι πιστὸς εἰς τὸν συμπολίτην του.

β΄ Ἑκάστη διοίκησις χρεωστεῖ νὰ προστατεύῃ τοὺς ὑπηκόους καὶ νὰ βοηθῇ τὰ δίκαια καὶ τοὺς σκοπούς των συμφώνως μὲ τὴν πολιτικὴν συνθήκην. Δὲν πρέπει νὰ μεταχειρίζεται τοὺς πολίτας καὶ τὰ κτήματά των ὡς μέσα τῶν ἰδίων της προσωπικῶν σκοπῶν.

γ΄ Οἱ ὑπήκοοι χρεωστοῦσι νὰ ἦναι εὐπειθεῖς καὶ πιστοὶ εἰς τὸν Ἡγεμόνα ὅστις παριστάνει ὅλην τὴν πολιτείαν. καὶ νὰ πληρόνωσιν εὐχαρίστως τοὺς φόρους οἵτινες εἶναι ἀναγκαῖοι πρὸς διατήρησιν τῆς κοινῆς ἀσφαλείας.

Πάσης ἀρχῆς καθῆκο, πρότιστον θεωρεῖται ἡ ἐπὶ τοῦ ἠθικοῦ τῶν ὑπ' αὐτῶν διοικουμένων ἐπιτήρησις μάλιστα δὲ τῆς δημοτικῆς ἥτις μεγάλη μετὰ τοῦ λαοῦ συνέφεια ἔχουσι καὶ ἐξ αὐτοῦ ἀπορρέουσα ὀφείλει νὰ ἐφιστῇ τὴν προσοχὴν αὐτοῦ μεγάλως ἐπὶ τῆς ἠθικῆς καταστάσεως τῆς κοινωνίας ὑπὲρ τῆς συντηρήσεως τῆς ὁποίας ἐδημιουργήθη. Αἱ πατριωτικαὶ πράξεις καὶ αἱ χριστιανικαὶ ἀρεταὶ πρέπει νὰ διασαλπίζωνται διὰ νὰ εὑρίσκωσι καὶ ἄλλους τοὺς μιμητάς.

Οὐδὲν ἐξημερωτικώτερον, οὐδὲν γενναιοπρεπέστερον, οὐδὲν εὐεργετικώτερον, ἢ τὸ ἐργάζεσθαι ὑπὲρ ἑαυτοῦ τε καὶ τῶν ἄλλων εἶπέ τις τῶν νεωτέρων σοφῶν. Τί ὠφελούμεθα γεννηθέντες μετὰ τόσους μεγάλους ἄνδρας, ἐὰν μὴ μιμηθῶμεν αὐτούς; Τί κερδαίνομεν, ἂν ἤλθομεν μετὰ τόσους κακοὺς καὶ μωροὺς ἂν μὴ κατασταθῶμεν ἡμεῖς συνετοὶ καὶ κοινωφελεῖς;

Ἐνοοῦμεν πολὺ καλὰ τί ἐπιδιώκουσι διὰ τῶν φωνα-[illegible] ἐκλογι-[illegible] νὰ ἐννοήσωμεν ὅτι ἡ πάλη ἐν

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΞΟΥΡΙΟΥ

τῇ πολιτικῇ, εἶναι ἀπαραίτητος ὅρος βελτιώσεως καὶ προόδου, οὐδὲν ἄλλο ἔχει κοινὸν πρὸς τὴν κυρίως διοίκησιν ἢ τὴν βελτίωσιν αὐτῆς ἐν γένει.

Πᾶν κόμμα κυρίως διὰ νὰ ἔχῃ δικαίωμα τοῦ ζῆν καὶ ὑπάρχει ὡς τοῦτον πρέπει νὰ ἔχῃ τὴν σημαίαν μιᾶς ἰδέας μιᾶς ἀρχῆς.

Ἂς πεισθῶσιν ἅπαντες ὅτι αἱ ἀρχαὶ τὰς ὁποίας ἐξέθεσα δὲν ἔχουν τι οὔτε προσωπικὸν οὔτε ἰδιοτελὲς· λαλῶ εἰλικρινῶς ὑπερασπίζω τὰ δίκαια τῆς κοινωνίας καὶ αὐτῶν ἀτόμων ὅτι δὲν λαλῶ τὴν γλῶσσαν τῆς πείρας καὶ οὐχὶ τῆς καθαρᾶς θεωρεία. τὸ βλέπετε ἐκ τῶν πραγμάτων. Ταῦτα εἰσὶ τὰ βέλτιστα καὶ ὠφέλιμα τῇ πατρίδι, τὰ ἐνισχύοντα τῆς δύναμεως τοῦ ἔθνους καὶ ἄγοντα ταχέως καὶ ζωηρῶς πρός τε τὴν πρόοδον τοῦ λαοῦ καὶ τῆς εὐημερίας.

Γνωστὸν ἔστο ὅτι ὅσα ἀντίτυπα δὲν φέρουν τὴν ὑπογραφὴν τοῦ συντάκτου λογίζονται παραπεποιημένα. καὶ ὡς τοιαῦτα κατασχετέα σύμφωνα μὲ τὸν περὶ τούτου νόμον.

ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ ΣΤΡΟΥΖΑΣ
διδάσκαλος καὶ πολιτικὸς ῥήτωρ.

Α. Στρούζας

Ἐν Ζακύνθῳ, τῇ 12 Νοεμβρίου 1877.

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΚΑΙ ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΞΟΥΡΙΟΥ
ΣΥΛΛΟΓΗ Π. ΠΑΤΡΙΚΙΟΥ
ΑΛ.ΣΣ.48.0025
ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ
ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΛΗΞΟΥΡΙΟΥ